

Lausunto

24.06.2021

Asia: VN/1236/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi valtionavustuslain muuttamisesta

Lausunnonantajan lausunto

Voitte kirjoittaa lausuntonne alla olevaan tekstikenttään

Valtiontalouden tarkastusvirasto

Lausunto

24.6.2021

Asia: VN/1236/2021

Lausuntopyyntö luonnoksesta hallituksen esitykseksi valtionavustuslain muuttamisesta

Esitysluonnoksessa ehdotetaan muutettavaksi valtionavustuslakia siten, että lakiin lisättäisiin säännökset valtionavustuksen myöntämisen ja maksamisen rajoituksista. Näitä rajoituksia koskevilla säännöksillä sekä niihin liittyvillä viranomaisten tiedonsaantia ja tietojen luovuttamista koskevilla säännöksillä on tarkoitus tukea harmaan talouden torjuntaa ja valtionavustustoiminnan vaikuttavuutta. Valtiontalouden tarkastusviraston (jäljempänä tarkastusvirasto) näkemyksen mukaan harmaan talouden torjunta on tärkeä tavoite myös valtionavustuksiin perustuvassa toiminnassa ja sääntelyuudistusta voidaan pitää perusteltuna.

Ehdotetussa uudessa valtionavustuslain 7 a §:ssä säädetään valtionavustuksen myöntämisen rajoituksista. Pykälän 1 ja 2 momenteissa rajoitusperusteet on määritetty kattavasti.

Ehdotetun 7 a §:n 3 momentin mukaan valtionavustus voitaisiin rajoitusperusteen olemassaolosta huolimatta myöntää, jos se on valtionavustuksen käyttötarkoituksen tai muun erityisen painavan syyn vuoksi perusteltua. Kyse olisi viime kädessä valtionapuviranomaisen tapauskohtaisesta kokonaisharkinnasta (hallituksen esitysluonnos s. 25).

Yleensä lainsäädännössä erityisen painavalla syyllä poikkeamisperusteena tarkoitetaan, että kynnyksellä tällaisen perusteen soveltamiseen on asetettu korkealle ja että pääsäännöstä voidaan poiketa vain hyvin rajatuissa tilanteissa. On mahdollista, että valtionavustuksia myöntävät viranomaiset tulkitsevat 7 a §:n 3 momentin poikkeamisperustetta suhteellisen laveasti. Periaatteessa rajoituksista poikkeamista voidaan monenlaisissa tilanteissa perustella esimerkiksi avustuksen tärkeällä käyttötarkoituksella. Hallituksen esityksessä tulisikin tarkastusviraston näkemyksen mukaan pyrkiä perustelemaan täsmällisesti, millaisissa tilanteissa lainsäätäjän näkemyksen mukaan 7 a §:n 3 momentin soveltaminen on mahdollista. Toisaalta harkittavaksi voitaisiin ottaa myös se vaihtoehto, että lakiin ei sisällytetä lainkaan 7 a §:n 3 momentin kaltaista poikkeamisperustetta.

Ehdotetun 12 a §:n mukaan tilanteessa, jossa valtionavustusta ei makseta valtionavustuspäätöksen yhteydessä, myöhemmin maksettavaksi tarkoitettua valtionavustusta tai sen osaa ei voida maksaa ilman erityisen painavaa syytä, jos valtionavustuksen saajaa koskee maksupäätöstä tehtäessä jokin 7 a §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettu valtionavustuksen myöntämisen rajoitus eikä valtionavustuksen käyttötarkoituksesta muuta johdu. Lähtökohtaisesti myöhemmin maksettavaksi tarkoitettua valtionavustusta tai sen osaa ei siten voisi lähtökohtaisesti maksaa, jos valtionavustuksen saajaa koskisi maksupäätöstä tehtäessä jokin valtionavustuksen myöntämisen rajoitus. Käytännössä valtionapuviranomaisen tulisi selvittää hakijan 7 a §:ssä tarkoitettuja taustatietoja uudestaan myöhemmin tehtävän avustuksen maksatuksen yhteydessä.

Hallituksen esitysluonnoksen mukaan ehdotetun valtionavustuksen myöntämisen ja maksamisen rajoituksia koskevan arvioinnin arvioidaan lisäävän jonkin verran valtionapuviranomaisten hallinnollista työtä valtionavustushakemusten ja valtionavustusten maksatuksen käsittelyssä (s. 12).

Tarkastusviraston näkemyksen mukaan on olemassa riski, että myöhempien maksatuspäätösten yhteydessä tapahtuva hakijan tietojen tarkastaminen vaatii valtionapuviranomaisilta resursseja. Tarkastusvirasto pitää tärkeänä, että rajoitusten selvittämisen aiheuttama hallinnollinen lisätyö on hoidettavissa valtionapuviranomaisten toimintamenojen ja henkilöstöresurssien puitteissa, kuten hallituksen esitysluonnoksessa todetaan (s. 13).

Lain esitöissä voisi myös olla tarkoituksenmukaista ottaa kantaa siihen, tuleeko valtionapuviranomaisen selvittää hakijan 7 a §:ssä tarkoitettuja taustatietoja uudestaan tilanteessa,

jossa viranomainen on jo selvittänyt taustatiedot aiemmin aiemman hakijan toisen tukiasian yhteydessä.

Ehdotetun 11 §:n mukaan tilanteessa, jossa valtionavustus myönnetään 7 §:n 2 momentissa säädetyllä tavalla käytettäväksi valtionavustuspäätöksen mukaista käyttötarkoitusta toteuttavan muun kuin saajan hankkeeseen tai toimintaan, valtionavustuspäätökseen tulee sisällyttää ehto, jonka mukaan valtionavustuspäätöksen mukaista käyttötarkoitusta toteuttavaa muuta kuin saajaa ei saa koskea 7 a §:n 1 tai 2 momentissa tarkoitettu valtionavustuksen myöntämisen rajoitus. Voidaan kysyä, pitäisikö tämän valtionavustuspäätöksen ehdon kattaa myös 7 b §:ssä tarkoitettut erityiset rajoitukset. Jos taas nämä erityiset rajoitukset on tarkoitus rajata 11 §:n soveltamisalan ulkopuolelle, olisi tämä syytä perustella lain esitöissä.

Johtaja

Jaakko Eskola

Johtava lainsäädäntöasiantuntija

Matti Vedenkannas

Eskola Jaakko
Valtiontalouden tarkastusvirasto

Vedenkannas Matti
Valtiontalouden tarkastusvirasto